

Finnwatchin raportti Etelä-Afrikan viinituotannosta johti parannuksiin yritysten toiminnassa

Tutkimusartikkeli
Marraskuu 2024

Seuranta-artikkeli on tuotettu Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen SASKin ja Finnwatchin Ihmisarvoisen työn tutkimusohjelman tuella.

Finnwatch on yritystoiminnan globaaleja vaikutuksia tutkiva kansalaisjärjestö. Finnwatchin taustalla vaikuttaa 11 kehitys-, ympäristö-, ay- ja kuluttajajärjestöä: Solidaarisuus, Eettisen kaupan puolesta, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK, Attac, Kirkon Ulkomaanapu, Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo, Dalitien solidaarisuusverkosto, Maan ystävät, Kuluttajaliitto, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS ja Suomen Lähetysseura.

Julkaisuajankohta: marraskuu 2024

Kuva: Finnwatch / International Labour Research and Information Group (ILRIG)

Sisältö

1. Johdanto.....	4
2. Hedon.....	5
3. Amka	6
4. Arvid Nordquist.....	7
5. Hartwall.....	9
6. Alko.....	10
7. Ammattiliitolta vahvistus osaan parannuksista.....	12
8. Yhteenveto	12
9. Suositukset.....	13

1. Johdanto

Finnwatch julkaisi maaliskuussa 2023 [raportin](#) viinituotannosta Etelä-Afrikassa. Raportissa tarkasteltiin työelämän oikeuksien toteutumista kolmen eri yrityksen viinitiloilla. Tutkitut tilat tuottivat viinirypäleitä, joita käytettiin 11 Alkon valikoimassa olleen viinin valmistukseen.

Raportin mukaan tutkituilla tiloilla työntekijöiden peruspalkat eivät riittäneet elämiseen. Työntekijöille tarjotut asunnot olivat usein erittäin huonossa kunnossa, ja paikoin jopa terveydelle haitallisia. Työntekijöiden haastatteluissa nousi esiin myös puutteita työoloissa kuten altistumista terveydelle haitallisille maatalouskemikaaleille sekä puutteita sanitaatiossa. Osalla tiloista värillisiä työntekijöitä nimiteltiin, ja työntekijöiden työsuhteet heijastelivat apartheidin aikaista rotujaottelua siten, että värilliset ovat yleensä vakituisessa työsuhteessa ja mustat afrikkalaiset kausityöntekijöitä. Tilojen ylin johto tai omistajat olivat valkoisia. Myös naisia syrjittiin työhönotossa.

Ongelmat viinitiloilla kertoivat puutteista maahantuojayritysten ihmisoikeuksia koskevissa huolellisuusprosesseissa. Kahdella tarkastelluista yrityksistä, Hedon Oy:llä ja Amka Oy/Ab:lla, ei ollut lainkaan käytössä huolellisuusprosessia. Niidenkin yritysten kohdalla, joilla huolellisuusprosessi oli käytössä (tai kirjattu konsernin vastuullisuusperiaatteisiin), käytännön työ keskittyi prosessin ensimmäiseen vaiheeseen eli riskien kartoitukseen. Riskien ehkäisyn yritykset olivat pitkälti ulkoistaneet sertifiointijärjestelmille. Ihmisoikeusriskejä ehkäisevien toimenpiteiden seuranta oli yritysten vastausten perusteella olematonta, samoin kuin vuoropuhelu vaikutusten kohteena olevien ryhmien kanssa.

Tätä seuranta-artikkelia varten Finnwatch selvitti mihin toimenpiteisiin viinin maahantuojat ovat ryhtyneet Finnwatchin raportin julkaisemisen jälkeen.

2. Hedon

Finnwatchin vuonna 2023 julkaistun raportin aikaan Hedon Oy toi maahan eteläafrikkalaisen W + E Dreyer Boerderyn tiloilla kasvatetuista rypäleistä valmistettuja Organic Chenin Blanc-, Kuronen red- ja Vappu organic -viinejä. W + E Dreyer Boerderyn tiloilta löytyi Finnwatchin tutkimuksessa useita ongelmia. Haastateltujen työntekijöiden mukaan yritys syrji naisia työhönotossa ja työntekijät kertoivat esihenkilöiden asiattomasta käytöksestä kuten työntekijöille huutamisesta ja rasisisesta solvaamisesta. Työntekijät olivat asuneet myös tilapäiseksi tarkoitetuissa, huonokuntoisissa taloissa vuosikausia.

Raportin julkaisun jälkeen Hedon on pitänyt suoraan yhteyttä Finnwatchin tutkimaan W + E Dreyer Boerdery -viinitilaan ja vieraili siellä huhtikuussa 2023 yhdessä Alkon edustajien kanssa. Hedon kertoo keskustelleensa tilan ja sen työntekijöiden kanssa Finnwatchin raportin esille nostamista ongelmista.

Keskustelujen myötä konkreettisia parannustoimenpiteitä on suunniteltu ja tehty. Hedonin mukaan työntekijöiden asumisolaja on kohennettu, ja viestintää heidän suuntaansa on tehostettu. Lisäksi on otettu käyttöön uusia toimintamalleja, kuten anonyymit ilmoituskanavat, joiden kautta työntekijät voivat raportoida puutteista tai esittää kehitysehdotuksia. Yritys kertoo sopineensa myös säännöllisistä seurantatapaamisista ja -raporteista, joilla varmistetaan sovittujen muutosten toimeenpano.

Hedon korostaa, että muutokset ovat vielä alkuvaiheessa, mutta se kertoo jo havainneensa merkkejä edistymisestä, ja seuraavansa tilannetta yhdessä Alkon kanssa.

Finnwatchin raportin julkaisemisen aikaan vuonna 2023 Hedonilla ei ollut vielä lainkaan käytössään huolellisuusprosessia. Nyt Hedon kertoo tehneensä lukuisia muutoksia vastuullisuustyöhönsä ja ottaneensa käyttöön ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusprosessin. Työssä yritys on käyttänyt apuna ulkopuolista asiantuntijaa.

Hedon kertoo, että sen prosessi on sisältänyt yrityksen nykyisten käytäntöjen arvioinnin, ihmisoikeusriskien tunnistamisen ja hallinnan sekä viestinnän tehostamisen koko arvoketjussa. Yritys kertoo arvioivansa toimintaansa säännöllisesti ja pitävänsä keskeiset sidosryhmät ajan tasalla tuloksista. Hedon pyrkii varmistamaan, että kaikki sen toimittajat sitoutuvat noudattamaan kansainvälisiä ihmisoikeusstandardeja ja että mahdollisiin ongelmiin puututaan nopeasti ja tehokkaasti. Prosessi sisältää myös jatkuvan seurannan ja korjaavien toimenpiteiden toteuttamisen tarvittaessa.

Tällä hetkellä noin 85 prosenttia Hedonin markkinoimista eteläafrikkalaisista viineistä on jäljitettävissä viljelytiloille ja rypäletasolle asti. Yrityksen tavoitteena on saavuttaa 100 prosentin jäljitettävyyttä rypäletasolle koko valikoimassa vuonna 2025.

Noin 85 prosenttia yrityksen markkinoimista eteläafrikkalaisista viineistä on kolmannen osapuolen, kuten Fair for Lifen, vastuullisuussertifioimia. Myös vastuullisuussertifioitujen tuotteiden osuutta on yrityksen mukaan edelleen tarkoitus kasvattaa. Alkon valikoimiin Hedon toimittaa nyt vain Fair for Life -sertifioituja viinejä. Finnwatchin raportin julkaisun jälkeen eteläafrikkalaisten viinien maahantuonti on pienentynyt Hedonilla merkittävästi. Tällä hetkellä eteläafrikkalaisten viinien osuus Hedonin koko viinivalikoimasta on enää viisi prosenttia.

3. Amka

Myös Amka Oy maahantoi viiniä, jonka valmistukseen oli käytetty W + E Dreyer Boerdery -viinitilan tuottamia rypäleitä. Amkalla oli Alkon valikoimassa kyseisen tilan tuottamista rypäleistä valmistettu Grinder Pinotage -viini.

Amka kertoo aloittaneensa keskustelut tuotemerkin omistajan, eteläafrikkalaisen The Grape Grinderin, kanssa heti kun tieto raportista tuli. Tuotteen myynti oli kuitenkin jo tuolloin hyvin pientä, ja sen myynti päätettiin lopettaa.

Amka ei ole ollut itse tai minkään sidosryhmäaloitteen kautta yhteydessä haitallisten vaikutusten kohteena oleviin ryhmiin tai heitä edustaviin tahoihin.

Amka kertoo ottaneensa Finnwatchin raportin julkaisun jälkeen käyttöön ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusprosessin. Yritys on tehnyt riskikartoituksia ja arvioinut muun muassa kyselytutkimuksilla tavarantoimittajiensa ymmärrystä sosiaalisesta ja ekologisesta vastuullisuudesta. Lisäksi on selvitetty heidän valmiuttaan raportoida kestävyysraportointidirektiivin vaatimusten mukaisesti.

Kuluvana vuonna Amkan myynneistä vain noin 0,5 prosenttia tulee Etelä-Afrikasta peräisin olevista viineistä. Yrityksellä on tällä hetkellä valikoimassaan yksi eteläafrikkalainen viini, jonka arvoketjun se tuntee tilalle asti. Tämä johtuu erityisesti siitä, että kyseinen toimittaja tuottaa käyttämänsä rypäleet itse. Kyseinen viini ei ole vastuullisuussertifioitu. Yritys kertoo tulevaisuudessa painottavansa sertifioinnin tärkeyttä eteläafrikkalaisia kumppaneita valitessaan.

4. Arvid Nordquist

Finnwatchin raportin julkaisun aikaan vuonna 2023 Arvid Nordquist toi Suomeen kaikkiaan viittä eteläafrikkalaisen Louisvale Wines -viinitilan tuottamista rypäleistä valmistettua viiniä. Näiden joukossa oli muun muassa Alkon myydyin eteläafrikkalainen viini, Pearly Bay. Viinit oli tuottanut yksi Etelä-Afrikan suurimmista viinituottajista, KWW, jota Arvid Nordquist -konserni edustaa.

Louisvale Wines -tilalta nousi Finnwatchin tekemissä työntekijähaastatteluissa esiin monenlaisia puutteita. Työntekijät kertoivat altistuvansa työssään terveydelle haitallisille maatalouskemikaaleille kuten parakvatille. Käymälöitä oli vähän ja ne olivat likaisia. Vakittiset työntekijät asuivat tilan tarjoamissa asunnoissa joissa oli homeongelmia. Työväliittäjien kautta palkatut työntekijät puolestaan joutuvat huolehtimaan itse omista asumisjärjestelyistään, ja asuivat tilojen ulkopuolella joko hökkelikyylissä puusta ja aaltopellistä kyhätyissä asumuksissa ilman juoksevaa vettä. Työvoimavälittäjien kautta palkattujen työntekijöiden palkanmaksussa oli haastateltujen mukaan myös ongelmia eikä heille maksettu ylityökorvauksia. Siirtotyöntekijöiden työluvut olivat vastoin työntekijöiden tahtoa työvoimavälittäjän hallussa.

Finnwatchin raportin julkaisemisen jälkeen Arvid Nordquist vieraili Finnwatchin tutkimalla Louisvalen viinitilalla yhdessä KWW:n ja Alkon edustajan kanssa. Mukana vierailulla oli myös eteläafrikkalaisen konsulttiyritys [Kruger & Swartin](#) edustaja, joka auttoi yrityksiä ihmisoikeusriskien vähentämiseen tähtäävän suunnitelman teossa.

Nordquist kertoo Louisvalen korjanneen asuntojen homeiset seinät tarjoamalla työntekijöille "erikoismaalia". Korjaustoimet on yrityksen mukaan tehty huhtikuun 2023 loppuun mennessä. Lisäksi tila laati politiikan, jolla se pyrkii estämään asuinoloihin liittyvät ongelmat tulevaisuudessa. Poliitikka sisältää muun muassa sitoumuksen siitä, että tila korjaa asuntojen puutteita kuten ilmanvaihtoa, toimittaa riittävästi juomavettä ja tutkii säännöllisesti sen laadun sekä tarjoaa turvallisia ja terveellisiä asuinolosuhteita työntekijöille, joiden asumisesta tilalla on sovittu työsopimusneuvotteluissa. Vaikka politiikka sisältää parannuksia, se ei ole ongelmaton. Poliitikassa muun muassa määrätään, että tilalla olevissa työntekijöiden käytössä olevissa asunnoissa saavat asua vain työntekijä, hänen puolisonsa sekä koulua käyvät lapset. Käytännössä tämä tarkoittaa, että koulunsa lopettaneet lapset joutuvat lähtemään kotoaan vaikka heillä ei olisi asuntoa eivätkä esimerkiksi eläköityneet vanhemmat voi enää asua asunnoissa. Asumiseen liittyviä ongelmia ja riippuvuussuhteita on käsitelty tarkemmin Finnwatchin vuonna 2023 julkaistussa [raportissa \(luku 2.3\)](#).

Politiikan on tilan lisäksi allekirjoittanut myös työntekijäedustaja sekä työntekijät. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että myös työntekijät sitoutuvat itseään koskeviin vaatimuk-

siin ja että kaikille on selvää, että politiikkaa vasten tullaan tekemään tarkastuksia. Tarkastuksia varten on laadittu myös erillinen protokolla. KVV on myös lisännyt asuntojen tarkastuksia koskevat kirjaukset alihankintasopimuksiinsa: alihankkijoiden tulee tarkistaa tarjoamiensa asuntojen asianmukaisuus kuuden kuukauden välein.

Myös muita parannuksia on toteutettu. Tilalle on tuotu lisä-wc ja jatkossa wc:t puhdistetaan tilan toimesta viikoittain. Lisäksi työntekijöille on tarjottu välineet wc-tilojen puhtaana pitämiseen. Tilalla on myös lisätty ohjeistusta torjunta-aineiden ruiskutuksista. Ruiskutuskieltoalueet on merkitty kylteillä, ja suojarusteiden säilytystä sekä käyttöä koskevia veloitteita työntekijöille on lisätty.

Myös läpinäkyvyyttä on lisätty. Arvid Nordquistin viinituottajalla KVV:llä on nyt laajempi pääsy sen alihankkijoiden sosiaalisen vastuun auditointituloksiin. Yrityksen tavoitteena on aktiivisemmin vaikuttaa auditoinneissa havaittujen puutteiden korjaamiseen. KVV jakoi Louisvalen viimeisimmän auditointiraportin myös Finnwatchille. KVV kertoi Finnwatchille, että se edellyttää kaikilta alihankkijoiltaan WIETA-auditointia. Myös tilojen käyttämien työvoimavälittäjien tulee olla joko WIETA-akkreditoituja tai paikalla silloin kun WIETA-auditointeja tehdään.

Arvid Nordquistin mukaan Louisvalen viinitila ei voi kantaa vastuuta kausityöntekijöiden asuinolosuhteista. Yritys kertoo, että tilalla ei ole riittävästi asuntoja kausityöntekijöille. Myöskään kunta ei tarjoa viinitilalle riittävästä infrastruktuurista. Kunta on vetänyt vain vesiputken tilan rajalle, mikä tarkoittaa että tilan tulee itse vastata omalla kustannuksellaan viemäröinnistä, sähköstä ja vesiputkista tilan rajalta. Kunnan alueella on iso pula asunnoista, ja yrityksen mukaan asian ratkaiseminen kuuluu valtiolle. Finnwatch katsoo, että yrityksen tulisi tarjota kausityöntekijöilleen asiallinen majoitus sinä aikana kun he työskentelevät tilalla.

Ruotsalaiseen Arvid Nordquist -konserniin kuuluvalla Arvid Nordquist Finlandilla oli jo Finnwatchin edellisen raportin laatimisen aikaan käytössään ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusprosessi. Yhtenä syynä tähän oli se, että yritys toimii Norjan markkinoilla, jossa on jo vuodesta 2022 ollut voimassa [kansallinen yritysvastuulaki](#). Yritys kertoi Finnwatchille vuonna 2023, että Norjasta aloitettu työ laajenee sen muissa Pohjoismaissa markkinoihin tuotteisiin ja kaikkiin Arvid Nordquistin portfolion tuotteisiin EU-tason yritysvastuulain kirittämänä. Vuonna 2023 Arvid Nordquist oli toistaiseksi keskittynyt työssään lähinnä huolellisuusvelvoiteprosessin ensimmäiseen askeleeseen, riskien kartoitukseen.

Nyt yritys on ottanut joitain askeleita myös sidosryhmien kuulemiseksi. Arvid Nordquist kertoi Finnwatchille tavanneensa vuonna 2023 myös Etelä-Afrikan viiniteollisuutta edustavaa WoSA:a, Etelä-Afrikan viinisertifiointi WIETA:a sekä ympäristövastuuseen keskittyntä eteläafrikkalaista IPW:tä keskustellakseen työoloista alalla. Yritys on myös osallistunut Alkon järjestämiin tapaamisiin viinitilojen työntekijöitä järjestävien ammattiliittojen kanssa. Näitä tapaamisia lukuunottamatta yritys ei kuitenkaan ole säännöllisesti yhtey-

dessä oikeudenhaltijoihin, kuten viinitilojen työntekijöihin tai heitä edustaviin ammattiliittoihin. Yhteydenpito paikallisiin sidosryhmiin on yrityksen mukaan pääasiassa sen tavaran toimittajien vastuulla. Yritys uskoo, että riskimaissa tapahtuvan tuotannon vastuullisuus varmistetaan parhaiten auditoinneilla kuten Amfori BSCI:llä tai Sedexillä. Finnwatch katsoo, että auditoinnit ovat vain yksi työkalu huolellisuusveloitteen noudattamisessa. Auditoinneissa on lukuisia puutteita niin kriteereissä kuin niiden toimeenpanossa, eivätkä yritykset voi jättää ihmisoikeusvastuunsa noudattamista niiden varaan.

Eteläafrikkalaisten viinien osuus Arvid Nordquistin viinimyynnistä on 25 prosenttia. Kaikki myydyt viinit tulevat KVV:n kautta. Arvid Nordquist kertoo, että kaikki sen markkinoimat viinit voidaan jäljittää tilatasolle ja että kaikki viinit ovat vastuullisuussertifioituja.

5. Hartwall

Finnwatchin edellisen raportin julkaisun aikaan Hartwall toi Suomeen Welgemoed-tilan rypäleistä valmistettuja Stoney Cape Chenin Blanc- ja Green Nature -viinejä. Hartwall omistaa Green Nature -tuotemerkin kun taas Stoney Cape Chenin Blanc -tuotemerkin omistaa saksalainen Zimmermann-Graeff & Müller (ZGM).

Hartwallin viinien rypäleitä tuottava Welgemoed-tila poikkesi muista Finnwatchin tutkimista tiloista siten, että siellä sadonkorjuu oli pitkälti automatisoitu. Tila ei ole vastuullisuussertifioitu eikä siellä toimi ammattiliittoa. Myös Welgemoedissa työntekijöiden peruspalkka vastasi minimipalkkaa, viinitarhan käymälät vaikuttivat olevan poissa käytöstä ja työntekijöiden asunnoissa oli puutteita. Tilalla ei tutkimuksen aikana kuitenkaan noussut esiin muita ongelmia. On mahdollista, että työntekijöiden halukkuuteen raportoida ongelmista vaikutti se, että Welgemoedissa työntekijähaastattelut jouduttiin tekemään yhteistyössä tilan johdon kanssa.

Myös Hartwall kertoo matkustaneensa Finnwatchin raportin julkaisun jälkeen Etelä-Afrikkaan tarkastelemaan esiin nousseita asioita Welgemoed-tilalla. Myös Hartwallin vierailulla oli mukana paikallinen eteläafrikkalainen ihmisoikeuskonsultti.

Finnwatchin raportin perusteella laadittiin Hartwallin mukaan yhteenveto epäkohdista, joka käytiin sekä ennen vierailua että itse vierailun yhteydessä läpi tavoitteena laatia aika- ja tiekartta epäkohtien korjaamiseksi. Vierailun aikana yhteenveto käytiin läpi, selvitettiin ongelmien taustat sekä millaisia korjaustoimia näihin liittyen oli toteutettu. Joissain kohdissa sovittiin myös millaista dokumentaatiota asiasta tulee jatkossa laatia, ylläpitää sekä raportoida.

Hartwall kertoo tavanneensa paikan päällä tilan johdon lisäksi myös työntekijöiden edustajana toimivan henkilön. Yhteisen kielen puuttumisen vuoksi paikallinen konsultti kävi suoraa vuoropuhelua työntekijöiden kanssa. Näissä keskusteluissa ei Hartwallin mukaan noussut esiin mitään huolenaiheita. Yritys vieraili myös työntekijöiden kodeissa todentaakseen asunnoissa huomattujen puutteiden korjaukset. Hartwall kertoo tilan omistajan tarjoavan korjaustarvikkeet kuten maalit sekä tarvittaessa tila kustantaa ammattilaisen tekemään korjaustoimenpiteitä.

Welgemoed-tilalla tehtiin toukokuussa 2023 WIETA-auditointi, jonka tila läpäisi. Myös Hartwall kertoo pitäneensä säännöllisesti yhteyttä sekä saksalaiseen kumppaniinsa ZGM:än että suoraan Welgemoed-tilaan varmistaaksemme toimenpidesuunnitelman toteutumisen. ZGM on lisäksi tehnyt jatko seurantakäynnin tilalla keväällä 2024 eikä uusia epäkohtia ole ilmennyt.

Finnwatchin raportin julkaisun jälkeen Hartwall on päivittänyt viinien vastuullisuusstrategiansa ja ihmisoikeuksien seurantarjestelmän tavoitteineen. Uutta strategiaa lähdetään toteuttamaan vuoden 2024 aikana. Yrityksen mukaan sillä on nyt käytössään YK:n ohjaviin periaatteisiin perustuva asianmukaisen huolellisuuden prosessi. Strategian keskiössä on ihmisoikeuksien kunnioittamiseen koko toimitusketjussa. Hartwall kertoo ottaneensa käyttöön myös World Favor -vastuullisuustietojärjestelmän, jonka avulla yritys tulee jäljittämään jokaisen markkinoimansa/myymänsä viinin tilatasolle asti. Lisäksi Hartwallin emoyhtiö Royal Unibrew on liittymässä Amfori BSCI:n jäseniksi ja yhtiö kertoo aikovansa tilata Amfori BSCI -auditointeja erityisesti riskialueilla sijaitseviin tuotantolaitoksiin ja tiloille.

Hartwallin maahantuomista ja myymistä viineistä 1,8 prosenttia tulee Etelä-Afrikasta ja näistä viineistä 100 prosenttia on WIETA -sertifioituja. Yritys kertoo, että jokainen sen maahantuoma eteläafrikkalainen viini on jäljitettävissä viljelytiloille asti.

6. Alko

Alko aloitti eteläafrikkalaisten viinitilojen ongelmia koskevan selvitystyön heti Finnwatchin raportin julkaisun jälkeen yhteistyössä tavarantoimittajien, paikallisten tuottajien ja heidän alihankkijoidensa kanssa. Kuten kaikki tässä seurantaraportissa aikaisemmin käsitellyt maahantuojat (Amka Oy:tä lukuunottamatta) toivat esiin, Alkon aloitteesta vierailtiin kaikilla raportissa esiin tulleilla tiloilla huhtikuussa 2023. Vierailuilla käytiin raportin löydökset läpi sekä sovittiin yhteistyössä tilakohtaiset korjaavat toimenpiteet. Lisäksi tavattiin työntekijöitä ja vierailtiin tiloilla sijaitsevilla asuinalueilla. Alko kertoo, että sen sopimuskumppaneina toimivat suomalaiset tavarantoimittajat vastaavat yksityiskohtaisten toimenpiteiden edistymisen seurannasta.

Alko on vuosien saatossa vierailut Etelä-Afrikassa useita kertoja, tavannut ja luonut suhteita sidosryhmiin. Alko sponsoroit Etelä-Afrikassa maatalous- ja viinitoimialan vastuullisuuskoulutuksia. Alkon muuta toimintaa Etelä-Afrikassa, ml. yhteistyösopimusta ammattiliittojen kattojärjestön IUF:n kanssa on käsitelty tarkemmin Finnwatchin vuonna 2023 julkaistussa raportissa. Alko kannustaa arvoketjuihinsa kuuluvia tiloja rakentavaan yhteistyöhön paikallisten ammattiliittojen kanssa.

Alko kertoo vuosien mittaisen vastuullisuustyönsä myötä ymmärtäneensä, että monet epäkohdat Etelä-Afrikan viini- ja maataloussektorilla juontuvat useiden sukupolvien mittaisesta historian taakasta ja yhteiskunnassa vallitsevasta kulttuurista. Näitä kuiluja on yrityksen mukaan vaikea kuroa hetkessä umpeen, mutta muutosta parempaan tapahtuu. Alko kertoo haluavansa edelleen jatkaa työtä, ja auttaa paikallisia toimijoita kehittämään toimintaansa ja edistämään työntekijöiden aseman parantumista.

Alko ei ole Finnwatchin raportin julkaisun jälkeen kohdistanut uusia vastuullisuusvaatimuksia nimenomaan eteläafrikkalaisille viineille. Se on kuitenkin kehittänyt vastuullisuusvaatimuksiaan kaikille suurille volyymitoimittajille vuoden 2024 aikana. Uusien hankinta- ehtojensa mukaisesti Alko vaatii kaikilta volyymitoimittajilta muun muassa osallistumista vastuullisuusaiheisiin koulutuksiin.

Alkolla on parhaillaan käynnissä kestävyysraportointidirektiivin toimeenpanoon valmistava projekti, jonka myötä Alko tarkastelee myös huolellisuusvelvoitteen piiriin kuuluvia asioita. Vuonna 2017 Alko julkaisi ihmisoikeussitoumuksen, joka vuonna 2023 täydentyi Alkon hallituksen hyväksymäksi ihmisoikeuspolitiikaksi. YK:n ohjaavien periaatteiden mukaisesti sitoumus on julkinen ja yrityksen ylimmän johdon allekirjoittama.

Eteläafrikkalaisten viinien osuus Alkon kokonaisliitramyynnistä on vähentynyt viime vuosien aikana. Vuonna 2023 osuus oli 3,2 prosenttia. Alkon valikoimassa olevista eteläafrikkalaisista viineistä (n. 180 tuotetta) on vastuullisuussertifioituja 49 kpl. Alkon tavoitteena on, että kaikki riskialueilta tulevat tuotteet ovat jollakin tavoin vastuullisuusvarmennettuja vuoteen 2030 mennessä. Alko kertoo ottaneensa käyttöön myös uuden tuotehallintajärjestelmän, jonka myötä Alko tulee jatkossa tehostamaan hankintaketjutietojen keräystä. Alkon tavoitteena on jatkossa ylläpitää ajantasaista tietoa kaikista sen vakiovalikoiman tuotteista.

7. Ammattiliitolta vahvistus osaan parannuksista

Tätä seurantaraporttia varten Finnwatch ei tehnyt uutta laajaa kenttätutkimusta Etelä-Afrikassa. Osalla tutkituista tiloista läsnäolevaan ammattiliittoon CSAAWU:un oltiin kuitenkin yhteydessä ja pyrittiin sitä kautta varmentamaan yritysten kertomuksia.

CSAAWU vahvisti, että muun muassa W + E Dreyer Boerderyn Leeuwenkuil-tilalla työntekijöiden homeisia asuntoja on maalattu ja työntekijöille tarjottavan juomaveden laatua on alettu testata. Omissa neuvotteluissaan liitto kertoo myös onnistuneensa parantamaan sopimustyöntekijöiden työoloja: nyt myös nämä työntekijät saavat kirjalliset palkkakuitit. Naistryöntekijöiden asema tilalla ei kuitenkaan liiton mukaan ole merkittävästi parantunut. Naiset ovat edelleen yliedustettuina kausityöntekijöinä ja heidän asemansa on siksi heikko.

Myös Louisvalen tilalla vahvistettiin tapahtuneen edistysaskeleita. Tilan taloja on korjattu ja homeongelmiin puututtu. Myös naisten asemaa on joiltain osin parannettu. Liiton mukaan he ovat saaneet muun muassa mahdollisuuden ajaa ajokortin, jolla ajaa tilan traktoreita.

8. Yhteenveto

Finnwatchin vuonna 2023 julkaisema raportti on johtanut moniin parannuksiin niin eteläafrikkalaista viiniä maahantuovien yritysten vastuullisuuskäytännöissä kuin eteläafrikkalaisilla viinitiloilla.

Kaikilla tutkituilla viinin maahantuojoilla on nyt käytössään ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoiteprosessi. Lähes kaikki maahantuoajat ovat vierailleet Finnwatchin vuonna 2023 tutkimilla tiloilla sekä seuranneet ainakin joltain osin tiloilla tehtäviä korjaavia toimenpiteitä. Yksi maahantuojoista, Amka Oy, lopetti Finnwatchin tutkiman viinin myynnin. Yrityksen mukaan tämä johtui siitä, että viinin menekki oli ollut jo ennen Finnwatchin raporttia hyvin pientä.

Vuonna 2023 tutkituilla W + E Dreyer Boerderyn ja Louisvale Winesin tiloilla on tehty korjauksia Finnwatchin raportoimiin puutteisiin työntekijöiden asuinolosuhteisiin sekä puhtaan juomaveden saatavuuteen. Yritysten raportoimat tiedot asuntoja koskevista korjaustoimenpiteistä vahvistettiin myös paikallisen ammattiliiton toimesta. Myös muita

parannuksia on yritysten mukaan toteutettu. Esimerkiksi Louisvale Winesin tilalla on parannettu sanitaatiota sekä lisätty ohjeistusta torjunta-aineiden ruiskutuksista. Ruiskutuskieltoalueet on merkitty kylteillä, ja suojavaarusteiden säilytystä sekä käyttöä koskevia velvoitteita työntekijöille on lisätty.

Monet alan isot ja vaikeat vastuullisuushaasteet odottavat kuitenkin edelleen ratkaisua. Yksikään yritys ei esimerkiksi kertonut toimenpiteistä elämiseen riittävän palkan varmistamiseksi. Riittävään toimeentuloon linkittyvä kysymys työntekijöiden ja heidän perheidensä asumisesta on myös edelleen monelta osin ratkaisematta. Monet kausityöntekijät asuvat edelleen hökkeleissä. Koulunsa lopettaneet lapset taas joutuvat lähtemään tilalla sijaitsevasta kodistaan vaikka heillä ei olisi asuntoa, eivätkä esimerkiksi eläköityneet vanhemmat voi enää asua tilojen tarjoamissa asunnoissa.

Myös Alko on tehnyt muutoksia toimintaansa. Alko vaatii nyt kaikilta volyymitoimittajilta muun muassa osallistumista vastuullisuusaiheisiin koulutuksiin. Alkon tavoitteena on, että kaikki riskialueilta tulevat tuotteet ovat jollakin tavoin vastuullisuusvarmennettuja vuoteen 2030 mennessä. Alko kertoo ottaneensa käyttöön myös uuden tuotehallintajärjestelmän, jonka myötä Alko tulee jatkossa tehostamaan hankintaketjutietojen keräystä. Alkon tavoitteena on jatkossa ylläpitää ajantasaista tietoa kaikista sen vakiovalikoiman tuotteista.

Kaikilla tutkituilla eteläafrikkalaisia viinejä maahantuovilla yrityksillä oli joko jo nyt 100 prosenttinen jäljitettävyyden viinirypäleitä tuottaville tiloille asti tai niillä oli tavoite 100 prosenttisen jäljitettävyyden saavuttamiseen lähivuosina.

9. Suositukset

Viinien maahantuojille

- Finnwatchin vuonna 2023 tutkimat maahantuojat ovat kaikki ottaneet käyttöön ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoiteprosessin. Huolellisuusprosessin osana yritysten tulee tunnistaa eteläafrikkalaisia viinejä koskevat keskeiset ihmisoikeuskysymykset ja laatia niitä koskevat politiikka- ja toimenpideohjelmat. Tällaisia kysymyksiä ovat muun muassa elämiseen riittävät palkat sekä työntekijöiden, erityisesti kausityöntekijöiden, asuinolot.
- Monet maahantuojat luottavat vastuullisuustyössään vahvasti kolmannen osapuolen sertifiointeihin ja auditointeihin. Nämä ovat tärkeitä työkaluja, mutta eivät yksinään riittäviä. Maahantuojien tulisi ihmisoikeusriskien kartoituksen perusteella arvioida

käyttämiensä auditointi- ja sertifiointijärjestelmien kriteerejä ja varmistaa, että ne vastaavat Etelä-Afrikan viinituotannon keskeisiin ihmisoikeuskysymyksiin.

- Suomessa toimivien maahantuojien olisi hyvä pyrkiä luomaan suoria kontakteja Etelä-Afrikassa viinisektorilla toimiviin ammattiliittoihin. Näiden avulla yritykset voisivat saada suoraa tietoa tiloilla tapahtuvista muutoksista sekä kuulla vaikutusten kohteena olevia ryhmiä. Suomessa toimivat kansalaisjärjestöt voivat auttaa tällaisten suhteiden luomisessa.

Kuluttajille

- Finnwatch ei kannusta kuluttajia boikotoimaan eteläafrikkalaisia viinejä. Jos ostat Etelä-Afrikasta tulevia viinejä, valitse aina vastuullisuussertifioitu vaihtoehto. Sertifioinneista kriteereiltään ja prosesseiltaan kunnianhimoisin on Reilu kauppa. Yleensä sosiaalisesti ja ekologisesti paras vaihtoehto on tuplasertifiointi: luomu ja Reilu kauppa.
- Mikäli tuotteen vastuullisuusvalvonnasta ei ole saatavilla tietoja itse tuotteesta tai sen hyllymerkinnöistä, lähetä palautetta Alkoon sekä viinin maahantuojuille. Etelä-Afrikka on korkean riskin maa, josta ostettavien tuotteiden tulee aina olla 3. osapuolen vastuullisuusvalvonnan piirissä.
- Myös muissa tuotantomaisissa kuten Argentinassa ja Chilessä voi esiintyä ihmisoikeus- ja ympäristöongelmia. Euroopassa viinituotannon ihmisoikeusriskinä korostuu muun muassa siirtotyöntekijöiden hyväksikäyttö. Fair for Life sertifioi tuotantoa globaalisti, mutta eurooppalaisia sertifioituja tuotteita on vain vähän Alkon valikoimissa.
- Suosi mahdollisimman kevyitä viinipakkauksia. Pahvitölkit, muovipullot ja laatikkovii-nit ovat ekologisin vaihtoehto. Alko kertoo hyllymerkinnöissään höyhenmerkillä myös lasipulloista, jotka ovat tavanomaista kevyempiä ja tuottavat sitä kautta vähemmän päästöjä sekä valmistuksessa että logistiikassa. Kun juomat on juotu, kierrätä pakka-ukset asianmukaisesti.
- Vaadi päättäjiltä kunnianhimoista yritysvastuusääntelyä.

Finnwatch ry
Malminrinne 1B, 2. krs
00180 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org
[@Finnwatch1](https://twitter.com/Finnwatch1)